

Neki aspekti socijalne integracije u koprivničkom naselju »Edvard Kardelj«

Za razliku od tzv. sistemske integracije koja je prisilna i nametnuta izvanjskim mehanizmima društvene kontrole, socijalna integracija podrazumijeva čovjekovu društvenost i potrebu za njom kao pretpostavku ljudskog zajedništva. Određena kao raznolikost, živost i životnost neposredovanih ljudskih kontakata, kao širok spektar i pozitivnih i negativnih međuljudskih odnosa, socijalna integracija kao predmet ove sociološke analize smještena je u okvire problematiziranja nekih dilema što ih nameće fenomen stanovanja:

- da li se funkcija stanovanja iscrpljuje u zadovoljenju čovjekovih elementarnih potreba (odmor, hranjenje, biološka reprodukcija, fizička zaštita), ili ona podrazumijeva i izlaženje iz privatnosti svoja »četiri zida« i zadovoljavanje potrebe za druženjem, okupljanjem, sastajanjem i međusobnom suradnjom stanara;

- da li je stambeno naselje anonimno i bezlično mjesto stanovanja, ili mjesto identifikacije sa svojim životnim prostorom,

- da li je stanar »pasivni useljivač u svoj stambeni prostor«, ili aktivni i kreativni proizvođač svoje životne sredine,

- i da li zajedništvo na nivou zgrade i stambenog naselja znači tek atraktivnu iluziju, ili se radi o realnoj mogućnosti.

Analiza socijalne integracije u jednom tzv. novom naselju društvenog tipa izgradnje fokusirana je s jedne strane na relaciju stanar-zgrada (međuljudski odnosi) i s druge strane, na odnos stanar-naselje, uz naglasak na objektivne pretpostavke za razvijanje međusobne komunikacije stanara (zajedničke prostorije za okupljanje u zgradi, zelene površine, šetališta, klupe, sportski tereni, simboli identifikacije s naseljem, kulturno-zabavni sadržaji itd.).

Analiza je rađena na temelju empirijskih podataka dobivenih anketiranjem i neformalnim razgovorima sa stanarima naselja »Edvard Kardelj«, te razgovorima s predstavnicima SIJ-a za stambenu i komunalnu djelatnost i građevinskog poduzeća »Tehnika«.

Uzorak na bazi slučajnog izbora obuhvatio je 56 (12%) od 463 domaćinstva koliko ih je ukupno bilo u vrijeme anketiranja (dio naselja još je u fazi izgradnje). Interpretacija podataka odnosi se isključivo na situaciju u naselju zatečenu početkom travnja 1984. godine.

I. SOCIJALNA »SLIKA« NASELJA

SOCIO-DEMOGRAFSKA I PROFESIONALNA STRUKTURA (tabela 1). Na pitanja iz ankete odgovorio je podjednak broj ženskih i muških ispitanika, a što se dobne strukture tiče, stanovnici naselja većinom pri-

padaju mlađoj generacijskoj grupi do 35 godina starosti (29 ispitanika ili 51,8%). Pretežno su u braku (49 ispitanika ili 87,5%) i imaju jedno do dva djeteta do deset godina starosti. Prevladavaju tročlana domaćinstva.

Većina naselja je radno aktivna. Zaposleno je 47 anketiranih stanara ili 83,9%, a s obzirom na obrazovanje najveći broj anketiranih ima završenu srednju školu (20 ispitanika ili 35,7%), zatim višu školu (11 ispitanika ili 19,6%) i fakultet (10 anketiranih ili 17,6%).

Školska sprema stanovnika uglavnom odgovara pripadnosti pojedinim profesionalnim grupama. 13 ispitanika (23,2%) ulazi u kategoriju koju čine tehničari, ekonomisti, projektanti i sl., 10 anketiranih (17,9%) u grupu dipl. ekonomista, inženjera, pravnika, vojnih lica, stomatologa i sl., dok 8 stanara (14,3%) rade kao administrativni, finansijski i sl. službenici.

S obzirom na nosioce tih tzv. službeničkih zanimanja prisutnost radnika u neposrednoj proizvodnji u profesionalnoj strukturi naselja relativno je niska (10 ispitanika ili 17,9%). Mali udio u uzorku čine domaćice (5 ispitanika ili 8,9%), i penzioneri (6 ispitanika ili 10,7%) koji čine ekonomski najugroženiji dio naseljske populacije. Ukupna mjesečna primanja većine domaćinstava na nivou je republičkog prosjeka za prvo tromjesečje u 1984. godini. No s obzirom na opću profesionalnu strukturu naselja očito treba imati na umu osjetljivost pitanja, te s time povezanu neobjektivnost odgovora, koje treba uzeti s dozom rezerve (vidi tabelu 1, 9).

Dobivenu sliku socio-ekonomske i profesionalne strukture naselja moguće je protumačiti kao indikator, a ujedno i kao izraz vladajuće politike raspodjele stanova u društvu. Prioritet se daje nosiocima tzv. službeničkih zanimanja, u ovom slučaju mlađe generacijske pripadnosti. Budući da je politika podjele stanova usko povezana s mjestom i položajem društvenih grupa u podjeli rada, nosioci službeničkih zanimanja privilegirani su i pri dodjeli stanova.

PROSTORNO PORIJEKLO I DUŽINA STANOVANJA U NASELJU (tabela 2)

Neposredno prije doseljenja u naselje 30 anketiranih (53,6%) živjelo je u podstanarstvu, a 18 ispitanika (32,1%) promijenilo je stan poboljšavajući tako stambeni status.

Interesantna je činjenica da mnogi stanari, naročito višeg socio-ekonomskog statusa i mlađe generacijske pripadnosti smatraju ili bar teže da im stanovanje u naselju bude privremeno, nastojeći da jednog dana sagrađe i odele u vlastitu kuću. Taj snažno prisutan ideal obiteljske kuće ne bi trebao imati negativne konotacije

budući da je objašnjiv ne samo ekonomskim razlozima, već i željom da se zadovolje potrebe za slobodnim i kreativnim oblikovanjem vlastitog životnog prostora.

Dužina boravka anketiranih stanara u naselju smještena je u vremenski kontinuum od jedne do pet godina. Radi se o »mladom« naselju. Dužina stanovanja u naselju važna je determinanta ponašanja, jer se očekuje da će s dužim stanovanjem kontakti sa susjedima postati brojniji i razvijeniji, potpuna izolacija će opadati, a i adaptacija životu u naselju postajat će bolja. U prilog toj pretpostavki idu rezultati dobiveni i nekim drugim urbo-sociološkim istraživanjima.¹

II. RELACIJA STANAR – ZGRADA (MEĐUSUSJEDSKI ODNOSI)

SLOBODNO VRIJEME (tabela 3). Indikativan je podatak da većina stanara (35 anketiranih ili 62,5%) većinu slobodnog vremena provodi u stanu, pretežno u TV. Razloge te smanjene mobilnosti i vezanosti stanara uz stan, a time i uz zgradu i naselje, između ostalog objašnjavaju već navedeni podaci o demografskoj strukturi naselja: većina stanara roditelji su male djece. Stoga se nameće potreba traženja i razvijanja sadržaja koji bi unutar samog naselja privukli stanare da izađu iz zatvorenosti svojih stanova, a ujedno i razbili monotono naselja.

SUSJEDSKI ODNOSI (tabela 4). Od »dobrih susjedskih odnosa« većina naketiranih stanara očekuje »uzajamnu pomoć u nevolji« (17 ispitanika ili 20,2%), zatim »obostrano poštovanje kaočnosti« (13 ili 15,5%) i »međusobno posjećivanje uz razgovor« (13 ili 15,5%). Pretpostavljenu uzročno-posljedičnu vezu između generacijske pripadnosti stanara i dobivenih stavova po kojima se od susjeda očekuje »korektan odnos bez odviše prisnosti i zavirivanja u tuđi život« (11 anketiranih ili 13,1%), ovom prilikom zbog malog uzorka nismo mogli utvrditi. Broj odgovora koji susjedske odnose reducira ju na formalno »dober dan« je minoran (2 ispitanika ili 2,4%), iako postojeća praksa navodno, ide u prilog tome.

Većina stanara međusobno se posjećuje s jednom (20 ili 35,7%), a zatim s »dvije do tri porodice u zgradi« (18 ili 32,1%). Konflikti su, po odgovorima anketiranih, rijetki (6 ispitanika ili 10,7%), a polovina smatra svoje odnose sa susjedima »dobrim« (28 ili 50%).

Najčešći sadržaj susjedskih kontakata je »posjećivanje uz kavu« (33 odgovora ili 42,9% – vidi tabelu 4.5), dakle jedan neformalan sadržaj, a kod većine se to odvija povremeno. Uopćavanje dozvoljava zaključak da je nivo razvijenosti socijalibiliteta u zgradama umjeren.

Uz faktore smetnji koje izazivaju susjedi (preglasno lupanje vratima, preglasno svadanje ili razgovaranje, neodnašanje smeća na vrijeme, kasno bančenje), iznenađujuće velik broj ispitanika »ništa ne smeta kod susjeda« (26 ili 38,2%), a to objašnjavaju tolerancijom po-

trebno za život u istoj zgradi. Indikativan je i odgovor da loša izvedba zgrade prije može biti faktor dezintegracije nego integracije stanara. Naime, nedostaci izgradnje (loše riješen problem grijanja, loša zvučna izolacija i sl.), struktura zgrada i stanova, odnosno prevelika blizina i nagruvanost zgrada stvaraju prisilnu intimizaciju i izazivaju netrpeljivost i svađe. Istraživanja provedena u Novom Sadu, Sarajevu, Obrenovcu, Beogradu i Zagrebu potvrđuju nezadovoljstvo stanara prevelikom blizinom susjednih objekata, zatim pregusto izgrađenim naseljima i previsoko lociranim stanovima.² Slobodno se može reći da je niska četverospratnost zgrada jedna od pozitivnosti ovog koprivničkog naselja, a stanari preferiraju i zgrade s jednim ulazom i manje stanova pred glomaznim blokovima sa i do deset ulaza. M. Živković, na temelju rezultata dobivenih istraživanjima, ukazuje da manji i niži objekti utječu na veći intenzitet međusjedskih odnosa. Veća prostorna blizina pospješuje porast gustoće međusjedske komunikacije, a izolacija opada.³

PROSTORIJE ZA OKUPLJANJE STANARA U ZGRADI (tabela 5.1)

Suprotno očekivanju uobičajene deficitarnosti zajedničkih prostorija za okupljanje stanara, u nekim zgradama (popularno zvanim »škatuljama«) postoji čak

šest takvih prostorija. Većina ih je neuređena i neiskorištena, djelomično zbog financijskih razloga, relativno kratkog stanovanja u naselju, a i trenutne nezainteresiranosti stanara. Osim što se koriste za sastanke, u nekim su zgradama uređene za sportsku rekreaciju (stolni tenis) i kao hobi-sala stanara. Stanari imaju vrlo interesantne ideje o mogućim funkcijama tih prostorija (vidi tabelu 5.1), a da korištenje tih prostorija može biti više-funkcionalno i elastično, ovisno o konkretnim situacijama, govore namjere stanara jedne zgrada da trenutno neiskorištene prostorije podijele po katovima i pretvore ih u drvarnice zbog poznatih razloga nestašice plina.

III. RELACIJA STANAR – NASELJE

PROSTORI ZA IGROU DJECE (tabela 5.2). Iako većina anketiranih stanara smatra da djeca imaju dovoljno prostora za igru u naselju (35 ili 62,5%), ozbiljnije primjedbe upućene su postojećem dječjem igralištu. Prigovori se tiču veličine igrališta, koje je »premalo da primi svu djecu, naročito mlađeg uzrasta koja dominiraju u naselju«, »ima previše željeza i betona«, a i »rekviziti za igru su nepodesni i neadekvatni«. Stanari predlažu da se na planiranom, novom dječjem igralištu postave maštovitiji rekviziti, npr. drveni trupci s različitim mogućnostima kombiniranja. Nesumnjivo je da umjesto skupih rekvizita za igru, dječju maštu može zaintri-

girati i »najobičnija kućica od kartona« koju može svojem djetetu napraviti svaki roditelj, a uzbuđenje avanture skrivanja i provlačenja može pružiti »najobičniji« pano u obliku trokuta (poput onoga s izložbom fotografija za vrijeme »Događanja u naselju« u svibnju '84), ili »najobičnija« od dasaka improvizirana skela prilagođena igri djece (kao ona na dijapozitivu viđenom na predavanju »Alternativna arhitektura« J. Ristića u Galerijско-scenskom prostoru, u travnju '84).

UREĐENJE NASELJA (tabela 6). Uređenje zelenih površina i okoliša zgrada, stvaranje atmosfere naselja pospješuje identifikaciju stanara s naseljem. Stanari smatraju da će »više brige oko održavanja zelenih površina i čistoće naselja« najviše doprinijeti boljem izgledu naselja (tabela 6.1). Zanimljivo je da su svi anketirani izrazili želju da sudjeluju u akcijama uređenja naselja (a da je kod mnogih riječ samo o želji svjedoče žalbe nekih stanara da na takve akcije stalno dolaze jedni te isti).

Kao najljepši ukras naselja (tabela 6.3) stanari predlažu što više cvijeća, ukrasnog žbunja i zelenila. Želju za fontanom i skulpturom, kao simbolima identifikacije s naseljem mnogi smatraju utopijskom. Kao znak prepoznatljivosti naselja stanari su predložili i bistu Edvarda Kardelja na ulazu u naselje.

Među željama o uređenju zelenih površina u neselju (tabela 6.4) interesantan je prijedlog da se »na mjestu jedne od planiranih zgrada posadi mali park i postave klupe, kako bi se razbila nagravanost i betonska fizionimija naselja«. Simpatičan je i istovremeno za mnoge diskutabilan prijedlog o »sadržni voćaka na cijelom prostoru

naselja« umjesto crnogorice i grmlja koje »ionako ničemu ne služi«. Zanimljiv je i prijedlog da se visoko krošnjato drveće posadi uz parkirališta zbog hladila i kao »prirodan zid« između pojedinih zgrada, da razbije prisilnu intimizaciju i monotoniju betona.

OBJEKTI ZA ZADOVOLJAVANJE SVAKODNEVNIH POTREBA U NASELJU (tabela 7)

Osim povećanja zelenih površina, sadržaja i prostora za okupljanje stanara, jedna od pretpostavki za razvijanje socijalne integracije je i zadovoljstvo stanara infrastrukturnom opremljenošću i standardom naselja. Činjenica je da je ovo jedno od najbolje, ako ne i najbolje opremljenih koprivničkih naselja, tako da je većina stanara, uz primjedbe na usluge trgovaca i opskrbljenost trgovina zadovoljna postojećim objektima (tabela 7.2).

Kao prioritarno potreban objekt u naselju vrlo velik broj stanara naveo je novinski kiosk (tabela 7.1). Iako se radi o objektu potrebnom u svakom većem naselju, za sigurno je interes stanara potencirao i publicitet u lokalnim novinama s komentarima za stanare neshvatljivim razlozima odugovlačenja njegova postavljanja u tom naselju.

Da bi se poboljšao standard naselja većina anketiranih predlaže da se postojeće dopuni novim objektima. Od odgovora ponuđenih u anketi to bi bila servisna radnja za kućanske aparate, rasvjeta, telefonska govornica, slastičarnica itd. (vidi tabelu 7.1), a sami stanari kao vrlo potrebne ističu: dječji vrtić ili jaslice zbog mno-

gobrojne male djece u naselju, mesnicu, voćarnu, a do bro bi došli i automatski strojevi za sladoled, banka-poslovnica, zatim semafor ili bar bolje označeni pješački prijelazi preko vrlo prometne magistralne ceste itd.

PERCEPCIJA VLASTITOG UTJECAJA NA OBLIKOVANJE I UREĐENJE NASELJA (tabela 8). Interesantni su stavovi koje zauzimaju stanari spram razina djelotvornosti utjecaja i odlučivanja na rješavanje problema naselja (tabela 8.1). Ipak, većina anketiranih smatra da je najrealnije iznositi želje, prijedloge i žalbe predsjedniku kućnog saveta (19 ispitanika ili 32,8%), zatim predsjedniku mjesne zajednice (17 ispitanika ili 29,3%), koji bi ih trebali proslijediti »dalje«, tj. predsjedniku općine.

Koliko je percepcija vlastitog utjecaja na uređene vlastitog životnog prostora ambivalentna pokazuje podatak da podjednak broj anketiranih smatra da ima (28 ispitanika ili 50%), odnosno da nema (27 ili 48,2%) takav utjecaj. Stanari ističu da samo uvjetno participiraju u odlučivanju o oblikovanju naselja i to ako »sami uzmu lopatu u ruke i urede okoliš zgrade prema već utvrđenim planovima SIZ-a i urbanističkog zavoda«.

Činjenica je da su već na nivou koncipiranja novih naselja budući stanari isključeni iz mehanizma odlučivanja o vlastitom naselju. Naselja se izgrađuju po krutim i općim standardima bez demokratskog uključivanja stanara u određivanje urbane politike i prakse. Stanarima su tajanstveni i mehanizmi raspodjele finansijskih sredstava koje izdvajaju za stambenu djelatnost, a otuđeni su i od kreativnog uređenja vlastitog naselja. Za njih to određuju »drugi«, a tek bi istinska participacija na nivou urbane zajednice osigurala utjecaj i odgovornost stanovnika na uređenje i razvoj vlastitog životnog prostora.

Zasigurno, razmišljanja o problemu stanovanja nerješiva su mimo sagledavanja globalnih društvenih proturječnosti i vladajućeg načina proizvodnje. Jer, vladajući način proizvodnje naselja posredovan je vladajućim društvenim odnosima, a princip ekonomskog rentabiliteta odlučujući je u krajnjoj liniji.⁴

OBLICI OŽIVLJAVANJA NASELJA (tabela 9). Ambicija ovog sociološkog istraživanja (rađenog u okviru akcije »Stanovanje«, koju je organizirala koprivnička Galerija) nije samo »snimka« trenutnog stanja u jednom

koprivničkom naselju tzv. kolektivnog tipa stanovanja, već nastojanje da problematiziranjem fenomena stanovanja kao suštinskog vida ljudske egzistencije, a na temelju želja, interesa, nezadovoljstava i težnji stanara, postjepi suradnja stanara (ne samo ovog naselja) i stručnih službi (SIZ-a za stambenu i komunalnu djelatnost, građevinskog poduzeća, urbanističkog zavoda itd.).

S druge strane neophodna je zainteresiranost i spremnost stanara da i sami djeluju na prostor u kojem žive, npr. izlaženjem iz zatvorenosti i privatnosti svojih stanova i organiziranjem raznolikih događanja u samom naselju (vidi tabelu 9.3), da bi se podigao kvalitet življenja u njihovoj urbanoj zajednici. Uspjeh »Poziva na druženje« koprivničke Galerije u naselju E. Karđelja mogao bi biti poticajan način obogaćivanja života stanovnika i u ostalim koprivničkim gradskim i prigradskim naseljima. Pri tome je potrebno više inicijative samih stanara da prisvoje svoj životni prostor.

ZAKLJUČAK

Iako je ova analiza deskribirala i tek djelomično ocrtała probleme jednog novog koprivničkog naselja (za cjelovitu ili bar opsežniju identifikaciju problema bio bi potreban veći uzorak), ipak se njeni rezultati u osnovi podudaraju s rezultatima dobivenim u murbosociološkim istraživanjima provedenim kod nas, koja su problemu stanovanja pristupala prvenstveno s aspekta socijalabilneta ili društvenosti. Ako se izuzme i specifičnost koprivničkih tzv. društvenih naselja uopće, koja se bar za sada ispoljava u ne tako drastičnoj odvojenosti od centralnog gradskog tkiva i njegovih trgovačko-administrativnih, kulturnih, ekonomskih, poslovnih funkcija (prisutnoj kao veliki problem u mnogim, većim urbanim sredinama), zajednički zaključak mogao bi se svesti na slijedeće: procese socijalne integracije postjepi će s jedne strane opremanje naselja s osnovnom i dodatnom infrastrukturom potrebnom za »normalni« život u naselju, a s druge strane procesi socijalne adaptacije. Drugim riječima, u starijim i bolje opremljenim naseljima socijalabilneta stanara bit će izraženiji, a tome će, nesumnjivo, doprinijeti i smišljenija urbanistička politika koja će polaziti i uzimati u obzir autentične potrebe i aspiracije stanara jednog naselja.

TABELE SA STATISTIČKOM OBRA- DOM PODATAKA DOBIVENIH ANKE- TIRANJEM STANARA

Tabela 1.1. – Spol ispitanika

	f	%
1. ženski	25	44,6
2. muški	26	46,4
3. B.O.	5	8,9
UKUPNO:	56	

Napomena: f = frekvencija
B.O. = bez odgovora

Tabela 1.2. – Dob ispitanika

	f	%
1. do 35 g.	29	51,8
2. 36 – 40 g.	4	7,1
3. 41 – 45 g.	9	16,1
4. 46 – 50 g.	3	5,4
5. više od 50 g.	8	14,3
6. B.O.	3	5,4
UKUPNO:	56	

Tabela 1.3. – Bračno stanje ispitanika

	f	%
1. udata – oženjen	49	87,5
2. neudata – neoženjen	4	7,1
3. rastavljen – rastavljena	2	3,6
4. udovica – udovac	1	1,8
UKUPNO:	56	

Tabela 1.4. – Broj djece

	f	%
1. nijedno	7	12,5
2. jedno	24	42,9
3. dvoje	21	37,5
4. troje	4	7,1
5. više od troje	–	–
UKUPNO:	56	

Tabela 1.5. – Broj članova domaćinstva

	f	%
1. jedan	4	7,1
2. dva	5	8,9
3. tri	25	44,6
4. četiri	17	30,4
5. pet	5	8,9
6. šest i više	–	–
UKUPNO:	56	

Tabela 1.6. – Obrazovanje ispitanika

	f	%
1. bez završene osmogodišnje škole	5	8,9
2. završena osmogodišnja škola	8	14,3
3. završena škola učenika u privredi	2	3,6
4. završena srednja škola	20	35,7
5. završena viša škola	11	19,6
6. završeni fakultet	10	17,9
7. magisterij, specijalizacija	–	–
UKUPNO:	56	

Tabela 1.7. – Zanimanje ispitanika

	f	%
1. radnik u neposrednoj proizvodnji	10	17,9
2. administrativni, finansijski i sl. službenik	8	14,3
3. tehničar, ekonomist, projektant i sl.	13	23,2
4. dipl. ekonomist, inženjer, pravnik, vojno lice, liječnik i sl.	10	17,9
5. domaćica	5	8,9
6. penzioner	4	7,1
7. B.O.	6	10,7
UKUPNO:	56	

Tabela 1.8. – Radni status ispitanika

	f	%
1. zaposlen	47	83,9
2. nezaposlen	9	16,1
UKUPNO:	56	

Tabela 1.9. – Prosječna visina ukupnih mjesečnih primanja u domaćinstvu

	f	%
1. do 20000,00 din.	14	25
2. 20000,00 – 30000,00 din.	13	23,2
3. 30000,00 – 40000,00 din.	18	32,1
4. 40000,00 – 50000,00 din.	1	1,8
5. 50000,00 – 60000,00 din.	8	14,3
6. više od 60000,00 din.	–	–
7. B.O.	2	3,6
UKUPNO:	56	

Tabela 2.1. – Stambeni status neposredno prije doseljenja u naselje

	f	%
1. podstanar – sustanar	30	53,6
2. promijenio stan	18	32,1
3. stanovao u stanu/kući u drugom gradu	2	3,6
4. živio na selu	6	10,7
UKUPNO:	56	

Tabela 2.2. – Dužina stanovanja u naselju

	f	%
1. do jedne godine	14	25,0
2. dvije godine	9	16,1
3. tri godine	15	26,8
4. više od tri godine	18	32,1
UKUPNO:	56	

Tabela 3.1. – Mjesto provođenja većine slobodnog vremena

	f	%
1. u stanu	35	62,5
2. izvan stana	15	26,8
3. ovisi o vremenu	6	10,7
UKUPNO:	56	

Tabela 3.2. – Sadržaj korištenja slobodnog vremena

	f	%
1. gledam TV ili slušam radio	23	23,7
2. čitam	18	18,6
3. bavim se hobijem	14	14,4
4. radim nešto drugo	14	14,4
5. posjećujem prijatelje izvan zgrade	13	13,4
6. posjećujem prijatelje u zgradi	8	8,2
7. primam posjete	6	6,2
8. idem u kino	–	–
UKUPNO:	97	

Napomena – Zbog mogućnosti zaokruživanja ili navođenja više solucija, u nekim odgovorima apsolutni broj bit će veći od uzorka.

Tabela 4.1. – Što za vas znače »dobri susjedski odnosi«?

	f	%
1. uzajamna pomoć među susjedima	17	20,2
2. poštivanje susjeda kao ličnosti	13	15,5
3. međusobno posjećivanje uz razgovor	13	15,5
4. korektan odnos bez odviše prisnosti i ponekad druženja	11	13,1
5. suradnja i sloga u zajedničkim akcijama u zgradi i oko nje	7	8,3
6. nepostojanje netrpeljivosti i svađe	6	7,1
7. poštivanje kućnog reda	5	6
8. Najbolje samo »dobar dan«	2	2,4
9. B.O.	10	11,9
UKUPNO:	84*	

Napomena – Zbog mogućnosti zaokruživanja ili navođenja više solucija, u nekim odgovorima apsolutni broj bit će veći od uzorka.

Tabela 4.2. – Smatrate li da su vaši kontakti sa susjedima u zgradi:

	f	%
1. vrlo dobri	4	7,1
2. dobri	28	50
3. osrednji	14	25
4. slabi	7	12,5
5. nikakvi	3	5,4
UKUPNO:	56	

Tabela 4.3. – Da li se nalazite u konfliktu s nekim od susjeda u zgradi

	f	%
1. da	6	10,7
2. ne	48	85,7
3. B.O.	2	3,6
UKUPNO:	56	

Tabela 4.4. – Sa koliko se porodica u zgradi međusobno posjećujete?

	f	%
1. s nijednom	8	14,3
2. s jednom	20	35,7
3. s dvije do tri	18	32,1
4. s četiri do pet	8	14,3
5. s više od pet	2	3,6
UKUPNO:	56	

Tabela 5.1. – Čemu bi, po vašem mišljenju, mogla služiti zajednička prostorija za okupljanje stanara u vašoj zgradi?

	f	%
1. za društvene igre i sportsku rekreaciju	24	25,3
2. za zajedničke sastanke i dogovore	22	23,2
3. igraonica za djecu zimi	13	13,7
4. za okupljanje, druženje, razgovor stanara	11	11,6
5. za zajedničke dočeke Nove godine, zabave, slavlja	5	5,3
6. za sastajanje omladine	2	2,1
7. za mini-izložbe (npr. ručnih radova stanarki)	1	1,1
8. hobi-sala (za »uradi sam«)	1	1,1
9. za organiziranje tečajeva (šivanja, pletenje i sl.)	1	1,1
10. nema zainteresiranih za korištenje te prostorije	3	3,2
11. B.O.	12	12,6
UKUPNO:	95	

Tabela 4.5. – Sadržaj i učestalost susjedskih odnosa

	Svako-dnevno	Često	Ponekad	Vrlo rijetko	Nikada	B.O.	Ukupno
1. Čuvanje djece	2	2	1	2	–	–	7(9,1%)
2. Pozajmica novca	–	1	1	1	–	–	3(3,9%)
3. Korištenje telefona	1	1	3	2	–	–	7(9,1%)
4. Čuvanje stana	1	2	4	–	–	–	7(9,1%)
5. Posjećivanje uz kavu	7	11	8	7	–	–	33(42,9%)
6. Nešto drugo	1	2	7	6	–	–	16(20,8%)
7. B.O.	–	–	–	–	–	4	4(5,2%)
UKUPNO:	12(15,6%)	19(24,7%)	24(31,2%)	18(23,4%)	–	4(5,2%)	77

Tabela 4.6. – Što vas smeta kod susjeda?

	f	%
1. ništa me ne smeta	26	38,2
2. preglasno lupaju vratima	13	19,1
3. preglasno se svađaju	7	10,3
4. ne odnose smeće na vrijeme	4	5,9
5. preglasno razgovaraju	3	4,4
6. banče kasno na večer	2	2,9
7. ne odgovaraju mi kao osobe	–	–
8. smeta me nešto drugo	12	17,6
9. B.O.	1	1,4
UKUPNO:	68	

Tabela 5.2. – Smatrate li da djeca iz vaše zgrade imaju dovoljno prostora za igru u naselju?

	f	%
1. da	35	62,5
2. ne	20	35,7
3. B.O.	1	1,8
UKUPNO:	56	

Tabela 6.1. – Primjedbe i prijedlozi stanara za uređenje naselja:

	f	%
1. bolje održavanje zelenih površina i uređenje okoliša	25	36,8
2. kvalitetnije dječje igralište	11	16,2
3. više brige oko čistoće naselja	10	14,7
4. zadovoljan sam postojećim	4	5,9
5. izgraditi sportske terene	1	1,5
6. nešto drugo	7	10,3
7. B.O.	10	14,7
UKUPNO:	68	

Tabela 6.2. – Da li biste željeli osobno i s ostalim stana- rima iz zgrade sudjelovati u akcijama uređenja naselja?

	f	%
1. da	56	100
2. ne	-	
UKUPNO:	56	

Tabela 6.3. – Po vašem mišljenju, što bi bio najljepši ukras naselja?

	f	%
1. cvjetnjaci	31	34,1
2. ukrasno žbunje	29	31,9
3. skulptura	12	13,2
4. fontana	12	13,2
5. nešto drugo	7	7,6
UKUPNO:	91	

Tabela 6.4. – Kako biste uredili zelene površine oko vaše zgrade? Što biste zasadili?

	f	%
1. ukrasno žbunje, travnjaci, mnogo cvijeća	28	38,4
2. crnogorično i bjelogorično drveće	26	35,6
3. voćke	5	6,8
4. mali park s klopama	2	2,7
5. zadovoljan sam postojećim uređenjem	9	12,3
6. B.O.	3	4,1
UKUPNO:	73	

Tabela 7.1. – Objekti potrebni u naselju rangirani po prioritetu:

	f	%
1. novinski kiosk	52	31,1
2. servisna radnja za kućanske aparate	24	14,4
3. rasvjeta	18	10,8
4. telefonska govornica	14	8,4
5. slastičarna	13	7,8
6. oglasni stupovi	10	6
7. ugostiteljski objekt	7	4,2
8. nešto drugo	29	17,4
UKUPNO:	167	

Tabela 7.2. – Stupanj zadovoljstva objektima za zadovoljavanje svakodnevnih potreba stanara u okviru naselja:

	f	%
1. vrlo sam zadovoljan	1	1,8
2. zadovoljan sam	25	44,6
3. osrednje	16	28,6
4. slabo	8	14,3
5. nikako	5	8,9
6. B.O.	1	1,8
UKUPNO:	56	

Tabela 7.3. – Sto biste promijenili?

	f	%
1. postojeće bih dopunio novim objektima	21	35
2. ništa, zadovoljan sam postojećim	14	23,3
3. poboljšao bih opskrbljenost trgovina i usluge trgovaca	18	30
4. ne vjerujem da ikako mogu utjecati na promjenu	1	1,7
5. nešto drugo	5	8,3
6. B.O.	1	1,7
UKUPNO:	60	

Tabela 8.1. – Kome biste najradije iznijeli vaše želje, primjedbe i prijedloge oko uređenja naselja?

	f	%
1. predsjedniku kućnog savjeta	19	32,8
2. predsjedniku mjesne zajednice	17	29,3
3. predsjedniku općine	9	15,5
4. nekome drugome	9	15,5
5. B.O.	4	6,8
UKUPNO:	58	

Tabela 8.2. – Smatrate li da imate utjecaj na uređenje vašeg naselja?

	f	%
1. da	28	50
2. ne	27	48,2
3. B.O.	1	1,8
UKUPNO:	56	

Tabela 9.1. – Da li biste željeli da se u krugu vašeg naselja organiziraju manji kulturno-zabavni programi na otvorenom?

	f	%
1. da	48	85,7
2. ne	6	10,7
3. B.O.	2	3,6
UKUPNO:	56	

Tabela 9.2. – Da li biste voljeli i sami sudjelovati u realizaciji tih programa?

	f	%
1. da	29	51,8
2. ne	19	33,9
3. B.O.	8	14,3
UKUPNO:	56	

Tabela 9.3. – Kako zamišljate sadržaj tih programa?

	f	%
1. priredbe kulturno-umjetničkih društava	13	19,4
2. programi za djecu	9	13,4
3. sportska natjecanja	7	10,4
4. manje izložbe na otvorenom	5	7,5
5. kino-predstave na otvorenom	2	3
6. prodajne izložbe knjiga	1	1,5
7. večeri poezije	1	1,5
8. koncerti lokalnih rock-grupa	1	1,5
9. ples	1	1,5
10. nešto drugo	7	10,4
11. B.O.	20	29,9
UKUPNO:	67	

LITERATURA

1. Čaldarović, Ognjen, Neki pokazatelji prostorne socijalne diferencijacije i socijalne segregacije stanovništva, 1975. »Revija za sociologiju«, br. 4, Zagreb
2. Čaldarović, O., Društvene vrijednosti i ljudske potrebe u urbanističkom planiranju, 1978. »Dometi«, br. 1–2, Rijeka
3. Čaldarović, O., Neki aspekti socioloških istraživanja stanovanja u nas, 1980. »Gledišta«, br. 9–10, Beograd
4. Čaldarović, O., Izgradnja novih naselja u nas kao sociološki problem društvenog koncepta naselja, 1982. »Stambena i komunalna privreda«, br. 5–6, Zagreb
5. Društveni koncept novog naselja, 1981, IDIS, Zagreb
6. Kufirin, K. i Vučić, I., Sociološka analiza stambeno-poslovne zone Siget-Sortino naselje, 1980, »Arhitektura«, br. 174–175, Zagreb
7. Lay, Vladimir, Proces proizvodnje novih stambenih naselja, 1980, »Dometi«, br. 11, Rijeka
8. Marinković, Josip, Stambeno pitanje, 1977, »Naše teme«, br. 12, Zagreb
9. Urbanizam i socijalizam, 1978. »Pitanja«, br. 3, Zagreb
10. Richter, Melita, Sociološka analiza naselja Knežija, Kalinovića i Srednjaci u Zagrebu, 1975, »Revija za sociologiju«, br. 4, Zagreb
11. Živković, Miroslav, Prilog jugoslavenskoj urbanoj sociologiji, 1981, Beograd

BILJEŠKE

- 1 Usp.: Živković M., Prilog jugoslavenskoj urbanoj sociologiji, Beograd, 1981.
- 2 Vidi: Čaldarović, O., Neki aspekti socioloških istraživanja stanovanja u nas, Zagreb, »Gledišta«, br. 9–10/1980., str. 30
- 3 Živković, M., ibid.
- 4 Vidi: Lay, V., Proces proizvodnje novih stambenih naselja, Rijeka, »Dometi«, br. 11/1980.

Događanja u Naselju E. Kardelj
snimio: Dragutin Rendić